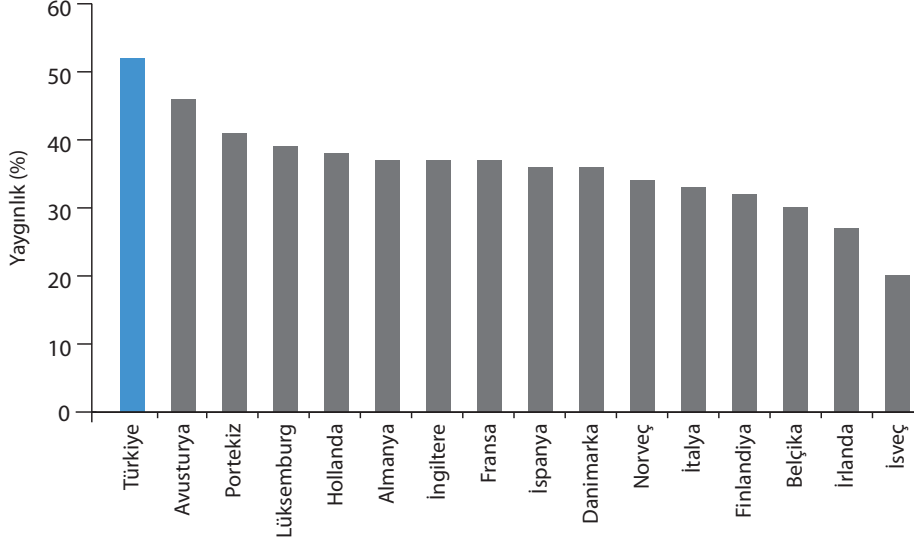

Türkiye'de Tütün Ekonomisi ve Tütün Ürünlerinin Vergilendirilmesi

Yürekli A, Önder Z, Elibol HM, Erk N, Çabuk A, Fisunoğlu M, Erk SF, Chaloupka FJ

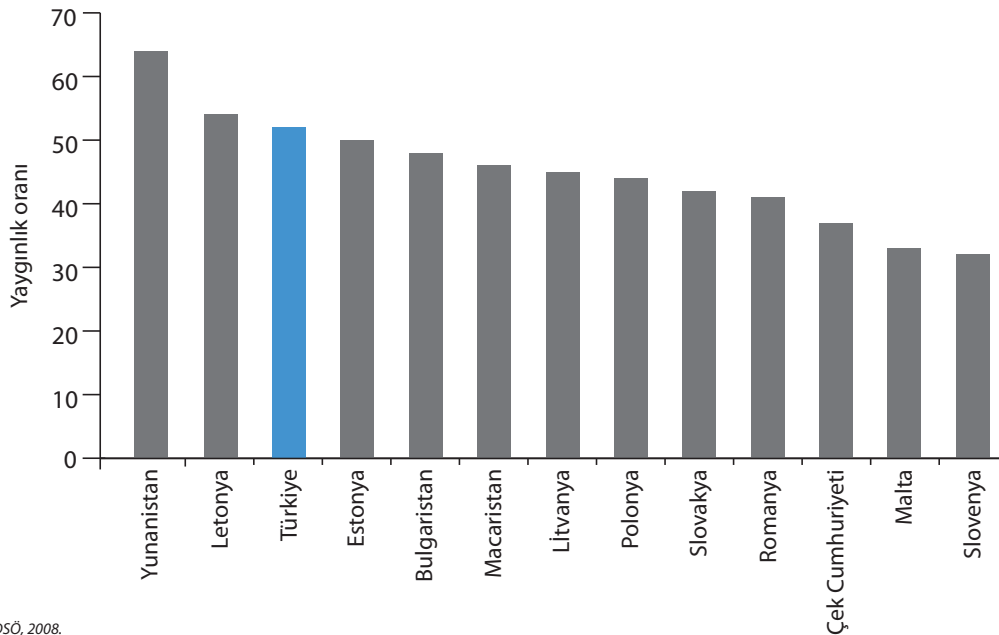
Ek

Şekil A1: Batı Avrupa Ülkelerinde Erkeklerde Yaşa Göre Standardize Edilmiş Sigara İçme Yaygınlığı

Kaynak: DSÖ, 2008.

Şekil A2: Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde Erkeklerde Yaşa Göre Standardize Edilmiş Sigara İçme Yaygınlığı^a

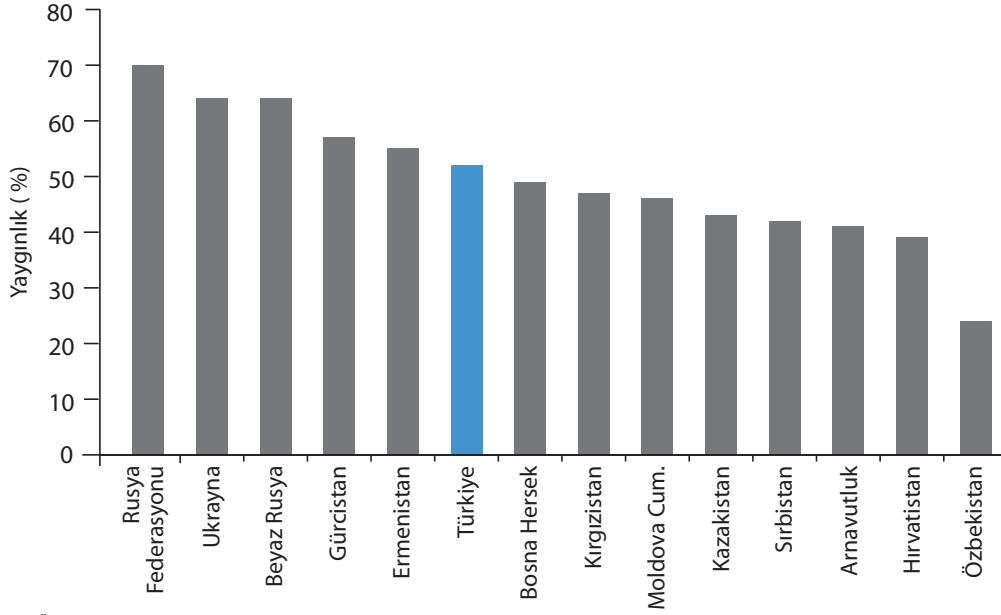

Kaynak: DSÖ, 2008.

Notlar:

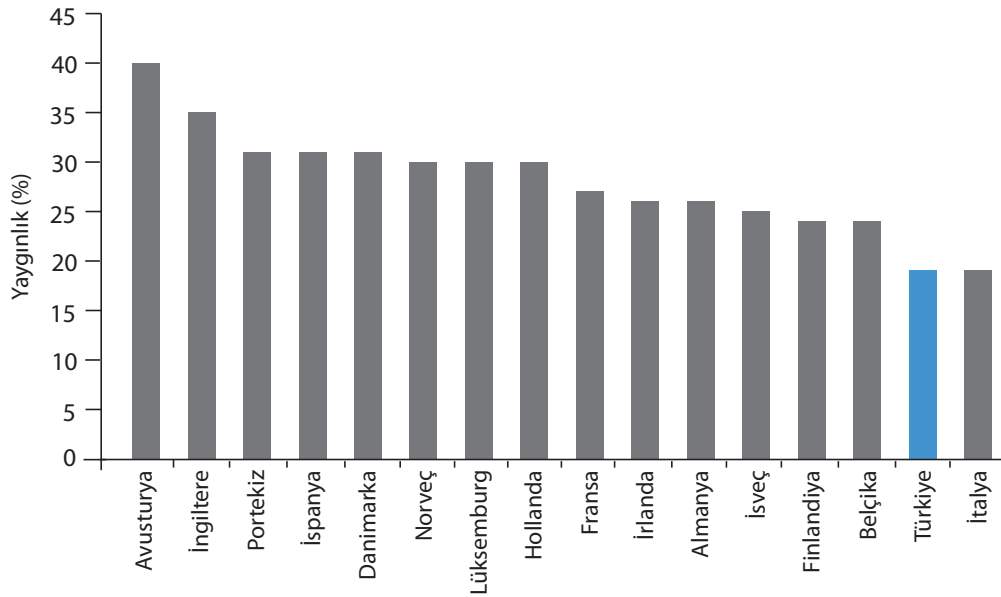
^a Yunanistan 1981 yılında AB üyesi oldu, diğer ülkeler 2004 yılından sonra kabul edildiler. Türkiye 2004 yılında AB adayı ülke konumunu elde etti ve hala üyelik müzakereleri devam etmektedir.

Şekil A3 : DSÖ Avrupa Bölgesi Ülkelerinde Erkeklerde Yaşa Göre Standardize Edilmiş Sigara İçme Yaygınlığı

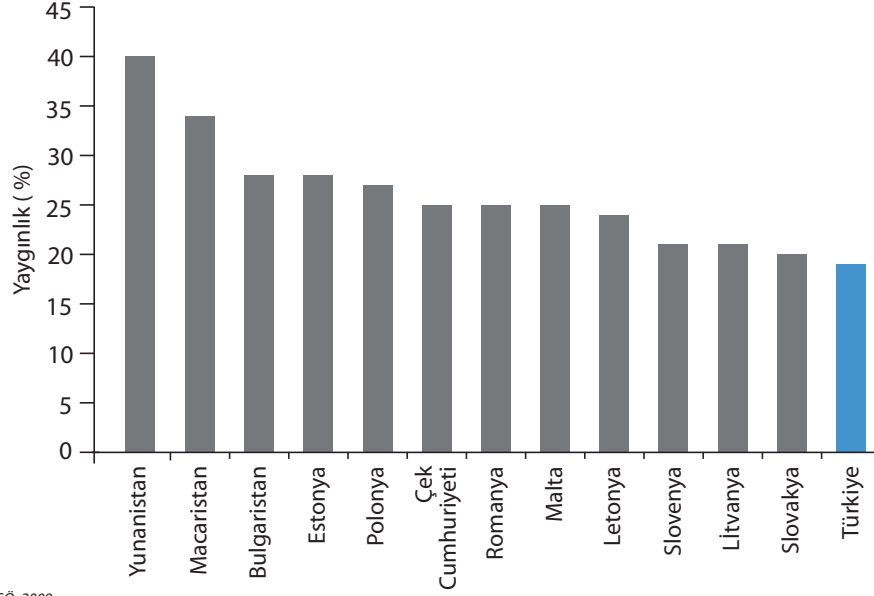

Kaynak: DSÖ, 2008.

Şekil A4: Batı Avrupa Ülkelerinde Kadınlarda Yaşa Göre Standardize Edilmiş Sigara İçme Yaygınlığı

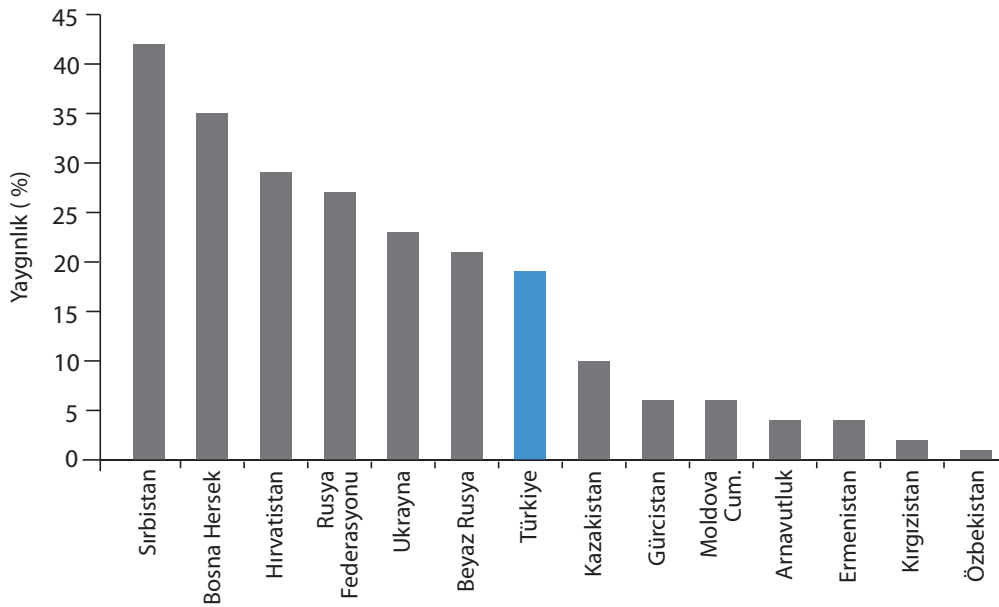

Kaynak: DSÖ, 2008.

Şekil A5: Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde Kadınlarda Yaşa Göre Standardize Edilmiş Sigara İçme Yaygınlığı

Kaynak: DSÖ, 2008.

^a Yunanistan 1981 yılında AB üyesi oldu, diğer ülkeler 2004 yılından sonra kabul edildiler. Türkiye 2004 yılında AB adayı ülke konumunu elde etti ve hala üyelik müzakereleri devam etmektedir.

Şekil A6 : DSÖ Avrupa Bölgesi Ülkelerinde Kadınlarda Yaşa Göre Standardize Edilmiş Sigara İçme Yaygınlığı

Kaynak: DSÖ, 2008.

Tablo A1: Türkiye’de Yetişkinler Arasındaki Sigara İçme Yaygınlığı (15 ila 65+yaş) , KYTA 2009 ve Ulusal Hanehalkı Araştırması, 2003

Sigara İçme Yaygınlığı (%) ^a			
	Hergün sigara içen	Ara sıra sigara içen	Halen içmeyen
Toplam	27,4	3,8	68,8
Cinsiyet			
Erkek	43,8	4,1	52,1
Kadın	11,6	3,6	84,8
Yerleşim Yeri			
Kentsel	29,0	4,1	67,0
Kırsal	23,9	3,3	72,8
Sigara İçenlerin Yaş ve Yerleşime göre Oranları ^b			
Yaş Grupları	Sigara İçenler	Kent	Kır
25-34	40,3	42,3	34,4
35-44	39,6	40,3	37,7
45-54	32,3	34,0	28,3
55-64	24,7	26,6	21,3
65+	10,3	9,8	10,9

Kaynak:

a. KYTA Türkiye 2009. Ankete cevap veren sayısı 9030 dur.

b. Ulusal Hanehalkı Araştırması, 2003, Basit Bulgular, Örnek sayısı=11.186.

Tablo A2: Türkiye’de Bölgelere Göre Yetişkinlerde (+18) Tütün Mamulü Kullanma Yaygınlığı

Sigara İçme Oranı (%)				
	Her gün	Her gün değil	Kullanmıyor	N
Bölgeler				
Batı	32,81	2,01	65,18	4.170
Güney	28,44	1,57	69,99	1.466
Orta	35,16	2,21	62,64	1.903
Kuzey	29,89	1,70	68,41	1.355
Doğu	31,81	0,87	67,32	2.292

Kaynak: Ulusal Hanehalkı Araştırması, 2003, Basit Bulgular, Örnek sayısı=11.186.

Tablo A3: Günlük ortalama sigara tüketimi ve ortalama sigaraya başlama yaşı

	Her gün İçilen Sigara Sayısı	Sigaraya Başlama Yaşı (yıl)
Toplam	17,05	19,24
Cinsiyet		
Erkek	19,40	18,44
Kadın	12,16	21,00
Kır/Kent		
Kent	16,50	19,44
Kır	18,01	18,92
Yaş Grupları		
18-24	15,07	16,15
25-34	16,03	18,47
35-44	17,78	20,09
45-54	19,73	21,47
55-64	20,33	24,38
65+	17,17	25,24
Bölgeler		
Batı	16,86	19,39
Güney	16,73	19,87
Orta	18,04	18,93
Kuzey	16,45	19,66
Doğu	16,97	18,66

Kaynak: Ulusal Hanehalkı Araştırması, Temel Bulgular, Tablo 4,10.

Tablo A4: 1996 yılında sigara içme yaygınlığı ve iş gruplarına göre içilen sigara sayısı

Meslek	Sigara İçme Yaygınlığı		Ortalama Günlük İçilen Sigara Sayısı
	Daha Önce İçen (%)	Halen İçen (%)	
Tıp Doktorları	62,0	43,9	15,1 ± 10,6
Öğretmenler	61,8	50,8	12,3 ± 9,8
Gazeteciler	70,4	63,9	16,2 ± 9,0
Sporcular	43,1	34,9	9,6 ± 7,8
Sanatçılar	60,8	46,2	13,6 ± 9,1
Milletvekilleri	57,6	27,1	22,9 ± 12,7
Küçük Çocuklu Anneler	36,9	30,2	19,3 ± 8,4

Kaynak: Billir, Doğan ve Yıldız (1997), Tablo IV,1,4, sayfa 17.

Tablo A5: 2000 yılında Türkiye'de Hastanede Tedavi Gören Hastaların Hastalık Çeşidine Göre Dağılımı

	ICD Kodu	HASTALIK	Taburcu (000)	Ölümler	Hasta Günü (000)	Yatırılan hasta sayısı (000)	Hasta Yüzdesi	Ölüm Yüzdesi
		Tüm hastalıklar	4.903	121.865	29.720	5.025		
3	A93	Bronşit, Amfizem ve Astım	156	1.886	1.170	158	%3,1	%1,5
6	A84	Diğer Kalp Hastalıkları	161	11.130	1.028	173	%3,4	%9,1
9	A96	Diğer Solunum Sistemi Hastalıkları	143	2.896	946	146	%2,9	%2,4
10	A85	Serebrovasküler Hastalık	89	35.860	788	124	%2,5	%29,4
11	A83	İskemik Kalp Hastalığı	134	5.289	744	139	%2,8	%4,3
17	A6	Solunum Sistemi Tüberkülozu	21	511	586	22	%0,4	%0,4
24	A82	Hipertansiv	71	1.454	389	72.628	%1,4	%1,2
27	A51	Gırtlak, bronş ve akciğer habis tümörü	30	2.034	361	32	%0,6	%1,7
29	A89	Akut solunum sistemi enfeksiyonları	71	568	325	71	%1,4	%0,5
35	A86	Arter, küçük atardamar ve kılcal damar hastalıkları	39	1.000	245	40	%0,8	%0,8
65	A95	Amfizem ve ciğer apsesi	10	334	99	10	%0,2	%0,3
76	A50	Nefes borusu habis tümörü	5	178	72	6	%0,1	%0,1
77	A90	Influenza	14	107	68	14	%0,3	%0,1

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hastalık Kategorisine Göre Hastanede Tedavi Altına Alınan Toplam Hastalar - 2000

Tablo A6: Tütün Kullanımına Bağlı Hastalıkların Yükü 2004

Hastalık	Bağlı Ölümler	Bağdaştırılabilir Kaybedilen Yaşam Yılı	Bağdaştırılabilir Sakatlığa Ayarlanmış Yaşam Yılı	Bağdaştırılabilir Sakatlığa Ayarlanmış Yaşam Yılı Oranı
Kardiyovasküler Hastalıklar	21.317	274.770	321.237	3,0
COPD	12.902	72.689	150.406	1,4
Akciğer Kanseri	10.510	107.075	112.634	1,0
Diğer Kanser Türleri	4.681	58.756	62.302	0,6
Diğer Solunum Yolu Hastalıkları	2.105	33.387	58.377	0,5
Diğer	3.185	50.006	226.953	2,1
Toplam	54.699	596.684	931.909	8,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Ulusal Hastalık Yükü Çalışması 2004.

Tablo A7: Toplam Sakatlığa Ayarlanmış Yaşam Yılı Oranı İçerisinde Bağdaştırılabilir Ana Ölüm Nedeni Sakatlığa Ayarlanmış Yaşam Yılı Oranı, 2004

Ölüm Nedeni	Erkek	Kadın
Su ve Temizlik	%1,5	%1,6
Alkol Kullanımı	%6,8	%1,4
Düşük Seviyede Meyve ve Sebze Tüketimi	%4,4	%3,2
Fiziksel Aktivite Eksikliği	%4,4	%4,1
Yüksek Kolesterol	%6,1	%4,2
Sigara	%15,4	%1,2
Yüksek Vücut Kütle Oranı (>30)	%6,6	%7,9
Yüksek Kan Basıncı	%9,4	%7,8

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Ulusal Hastalık Yükü Çalışması 2004.

Tablo A8: Dünyada ve Türkiye’de Sigara Üretimi (milyar adet)

Ülkeler	2000	2002	2004	2006	2006 Toplam İçindeki Oranı
Çin	1.699	1.734	1.874	2.022	%34,8
A.B.D.	595	532	494	484	%8,3
Rusya Federasyonu	341	395	383	414	%7,1
Japonya	258	249	234	194	%3,3
Endonezya	228	200	214	230	%4,0
Almanya	207	213	208	216	%3,7
Güney Kore	98	94	139	127	%2,2
Türkiye	128	132	103	101	%1,7
Hollanda	123	126	115	85	%1,5
Birleşik Krallık	126	133	100	78	%1,3
Diğerleri	1.706	1.765	1.827	1.856	%32,0
Toplam	5.507	5.572	5.692	5.808	

Kaynak: ERC (2008)

Tablo A9: Seçilmiş AB Ülkelerinde Perakende Sigara Satış Fiyatı, Paket Başına Alınan Toplam Vergi ve Özel Tüketim Vergisi; 1 Ocak 2009

	Fiyat/Paket (Euro) Ocak 2009	1000 adet sigaradan alınan Vergi Geliri (Euro) 2009	Toplam Vergi/ Perakende Fiyat (%) 2009
Polonya	1,70	65,00	93,84
Slovakya	2,10	72,00	90,00
Bulgaristan	1,48	51,00	85,49
Letonya	2,09	68,00	82,26
Fransa	5,30	170,00	80,39
Çek Cumhuriyeti	2,37	75,00	79,49
İrlanda	8,10	249,00	79,26
Portekiz	3,40	105,00	78,28
Belçika	4,16	125,00	77,43
Türkiye Haziran 2009	1,68	52,21	77,40
İspanya	2,50	80,00	77,35
Estonya	2,50	64,00	77,33
Finlandiya	4,40	130,00	76,91
Birleşik Krallık	7,16	227,44	76,57
Malta	3,59	110,00	76,20
Almanya	4,71	141,00	75,77
İtalya	3,60	105,00	75,17
Slovenya	2,20	64,00	74,85
Avusturya	3,60	104,00	74,50
Macaristan	2,35	68,00	74,05
Hollanda	4,74	137,00	73,67
Yunanistan	2,80	86,00	73,47
Danimarka	4,29	115,00	73,40
Türkiye Mart 2009	1,68	48,81	73,36
Romanya	1,74	49,00	72,37
Kıbrıs	2,82	83,00	72,04
İsveç	5,04	131,00	71,85
Lüksemburg	3,20	91,00	70,10
Litvanya	1,45	37,00	67,57

AB Komisyonu Tüketim Vergisi Verileri 1 Ocak 2009’dan ve yazarların Türkiye için tahminleri

Tablo A10: Hane Halkı Sigara Talebi Fiyat Esnekliği, 1994

Fiyat Esnekliği	Gelir Basamakları					En Yüksek
	Genel	En Düşük	2	3	4	
Sigara Kullanımı Katılımı	-0,0272	-0,1228	-0,3228	-0,1086	-0,0240	0,1459
Şartlı Talep	-0,3855	-0,3437	-0,5751	-0,4494	-0,4078	-0,3035
Toplam Fiyat Esnekliği	-0,4127	-0,4665	-0,8979	-0,5580	-0,4318	-0,1576

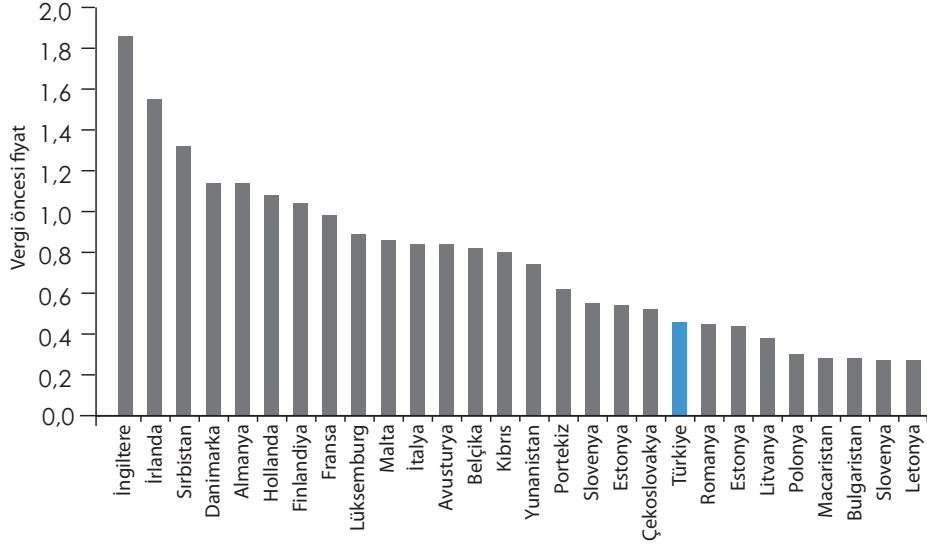
Kaynak: Önder, 2005.

Tablo A11: Seçilmiş Sigara Markalarının Perakende Satış Fiyatı – Mart 2009 Öncesi ve Sonrası

Marka	Eski Fiyat	Mart 2009 Fiyatı
Vogue	5,50	6,00
Kent	4,80	5,00
Pall Mall Silver	3,40	3,60
Pall Mall Superslims	3,50	3,75
Viceroy Kısa/Uzun	2,75	3,00
Tekel 2000 Kısa	4,00	4,10
Tekel 2000 Mavi	2,75	3,00
Tekel 2001 Uzun	3,10	3,30
Tekel 2001 Kısa	3,00	3,20
Samsun 216 Kısa	2,75	3,00
Samsun 216 kısa yumuşak paket	2,50	2,75
Bahar	2,35	2,65
Meltem	2,60	2,90
Marlboro Uzun	5,00	5,25
Parliament Uzun	5,25	5,50
Virginia Slims	5,50	6,00
Muratti	3,75	4,00
L&M uzun/ince	3,50	3,75
Salem Kısa	4,80	5,00
Camel	4,40	4,60
Winston Superslims	3,80	4,00
Monte Carlo	2,75	3,00
Anadolu	2,50	2,75
LD kısa/uzun	2,50	2,75

Kaynak: çeşitli (gazeteler, anketler)

Şekil A7: Kaçakçılığı teşvik eden ülkelerarası fiyat farkları: DSÖ Avrupa Bölgesinde 2007 yılı için bir paket sigaranın vergi öncesi fiyatı

Kaynak: AB komisyonu tarafından hazırlanan AB üyesi ülkelere ait tüketim vergisi verileri esas alınarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.